

NĀMARŪPASAMĀSO

BHADANTA-KHEMĀCARIYA-THERENA VIRACITO

LANKĀDĪPE

GALUNAGARE PARAMAVICITTRĀNANDA-VIHĀRAVĀSINĀ BRAHMA-
COLAGĀMAJENA DHAMMĀRĀMA-NĀMIKENA BHIKKHUNĀLEKHAKA-DOSA-DŪSITA-KHALITATTHĀNA-VIKHALĪKARAṆENA
SAṆSODHITO

NĀMARŪPASAMĀSA-VIÑÑATTI.

BHADANTA-KHEMĀCARIYA-VIRACITO paṇāyaṇ Nāmarūpasamāso ito sattavassānaṇ upari Lanikādiṇe Baṭapolagāme Subhaddārāmādhivāsinaṇ Dhammapālattherena Sihalatthavaṇṇāya saha muddāpito hoti. Tasmiṇ pana muddāpane imassa ganthassa puttikāyo (*copies*) dullabhatarā ahesuṇ. Marammaratṭhato pariyesitvā pi na labhiṇsu. Ekaṇ eva Sihalakkharehi likhitapotthakaṇ tena laddhaṇ. Imassa ṭikā pi tena na laddhā. Tato pana pacchā Ambalaṅgoda-gāme Aggārāmaṇvāsī bhadanta-Buddhadattabhikkhu Marammaratṭhaṇ patvā tattha Bernard Free Library potthakālaye porāṇapotthakāni olokento imaṇ pakaraṇaṇ addasa Khemappakaraṇanāmena vohariyamānaṇ.¹ Disvā taṇ Sihalapotthakaṇ tena saha saṇsandesi. Puna so imassa ṭikaṇ ca tambā yeva potthakālayato likhitvā Sihaladīpaṇ pesesi. Sā pana ṭikā imasmiṇ parisodhane bahūpakārā jātā.

Imassa pana kattā tipīṭakapariyattidharo Khemācariyo

¹ Referred to in footnotes as B.

ti Sāsanavaṅsādīsu dissate. Marammaratṭhe panāyaṅ *Khemappakarāṇa-nāmen'* eva vohariyate; "Nāmarūpasamāso" ti nāmaṅ tattha apākaṭabhāvaṅ patto. Tad-eva kāraṇaṅ pamāṇaṅ imassa Khemācariya-viracitabhāvassa jānane. Ye pana Abidhammasaṅgahaganthā Marammaratṭhe *Lakkhaṇaganthā* ti vohariyante, tesu ayaṅ Nāmarūpasamāso pi antogadho; vuttaṅ hi Sāsanavaṅse: '. . . *Saccasankhepaṅ Dhammapālathero, Khemaṅ Khemathero, te ca sankhepato saṅvaṇṇitattā sukhena ca lakkhaṇiyattā "Lakkhaṇaganthā" ti vuccanti'* iti (Mrs. Bode's ed., p. 34).

Khemācariyassa pana nāmaṅ Sāsanavaṅsādīsu c' eva Nikāyasaṅgraha - Saddharmaratnākaraḍī - Sihalapotthakesu ca ganthakārācariyaṅ nāmāvaliyaṅ dissate; taṅ eva pamāṇaṅ imass' ācariyassa pandicējānane ca imassa ganthassa garubhāva-jānane ca. Tasmā mayaṅ tadatthāya papañcaṅ na karoma.

Great Britain Mahārajje "Pāli Text Society" nāmāya samitiyā kiccādhikāriyā Mrs. Rhys Davids nāmāya mahāsaya-manti puttiyā ajjesito panāhaṅ Sihalakkharehi ceva Marammakkharehi muddita-potthakāni ṭikāya samānetvā yathā-sattiyā parisodhetvā Roman-akkharehi likhitvā niṭṭhapesiṅ. Imasmiṅ pana parisodhane Aggārā-mavāsī bhadanta-Buddhadatta-Bhikkhu ṭikāya anuppadānena ca upadesappadānena ca bahūpakārako ahoṣi. Tasmā tassa c' eva Baṭapolaḡāme Dhammapālatherassa ca nāmāni bahumānapubbaṅgamaṅ anussarāmi.

Likhitāṅ idaṅ Galle-nagare Paramavicitrānandārāmādhīpatino siri Ariyavaṅsa-mahātherassa ceva Gintotaḡāme Ariyavijjālayādhīpatino Ācariya-Medhan-kara-mahātherassa ca sissabhūtena Brahmācola¹-gāmajena Dhammārāmena bhikkhunā.

July 11, 1915.

¹ Bāmbaredda ca Bāmbaredda Laṅkāyaṅ Rohaṇe patitṭhito po-thakesu āgato porā aka-gāmo.

NĀMARŪPASAMĀSA

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀ SAMBUDDHASSA

1. Gambhīraṃ nipuṇaṃ dhammaṃ, marūnaṃ¹ yo pakāsayī,
Sahassakkhassa uyyāne, vasaṃ vassaṃ narāsabho ;
2. namassitvāna taṃ Nāthaṃ, Dhammaṃ Saṅghaṃ ca
sādhukaṃ
Samāsaṃ nāmarūpassa, bhaññamānaṃ suṇātha me.

Tattha *samāsato* ekūnanavuti cittāni.

Tāni catubbidhāni honti. Kathaṃ? Kusalākusala-vipāka-kiriyaḥhedena, tesu ekavīsati kusalacittāni, dvādasa akusalacittāni, chatṭiṣsa vipākacittāni, vīsati kiriyācittāni.

Catubbidhāni kusalāni, kāma-rūpārūpa-lokuttara-bhūmiḥhedena, aṭṭha kāmāvacarāni, pañca rūpāvacarāni, cattāri arūpāvacarāni, cattāri lokuttarāni ceti.

Tattha somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, saṅkhārikam ekaṃ; somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, saṅkhārikam ekaṃ; upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, sasaṅkhārikam ekaṃ; upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, saṅkhārikam ekaṃ ti imāni aṭṭha *kāmāvacarakusalacittāni*.

Vitakka-vicāra-pīti-sukha-cittekaggatāsampayuttaṃ pañcaṅgikaṃ pathamajjhānaṃ. Vicāra-pīti-sukha-cittekaggatāsampayuttaṃ caturaṅgikaṃ dutiyajjhānaṃ. Pīti-sukha-cittekaggatāsampayuttaṃ tivaṅgikaṃ tatiyajjhānaṃ. Sukhacittekaggatāsampayuttaṃ duvaṅgikaṃ catutthajjhānaṃ.

¹ B. madhuraṃ.

Upekkhācittakaggatā sampayuttaṃ duvaṅgikaṃ pañca-
majjhānanā ti imāni pañca rūpāvacarakusalacittāni.

Ākāśānañcāyatanaṃ, viññānañcāyatanaṃ, ākiñcaññāya-
tanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ ti imāni cattāri arūpā-
vacarakusalacittāni.

Sakkāyadiṭṭhi - vicikicchā - silabbataparāmāsātidosa-
ppahānakaṃ¹ sotāpattimaggacittaṃ. Kāmarāgabyāpādānaṃ
tanuttakaraṃ sakadāgāmimaggacittaṃ. Kāmarāgabyāpā-
dānaṃ niravaśesaṃ pahānakaṃ anāgāmimaggacittaṃ. Rū-
parāga-arūparāga-māna-uddhacca-avijjānaṃ anavaśesa-
ppahānakaṃ arahattamaggacittaṃ ti imāni cattāri lokuttara-
kusalacittāni.

Imāni ekavīsati² kusalacittāni.

Akusalacittāni tividhāni, aṭṭha lobhasahagatacittāni, dve
paṭighasampayuttacittāni,³ dve ekahetukacittāni.

Tattha somanassasahagataṃ diṭṭhigata - sampayuttaṃ
asañkhārikam ekaṃ, sasañkhārikam ekaṃ; somanassa-
sahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ asañkhārikam ekaṃ,
sasañkhārikam ekaṃ; upekkhā - sahagataṃ diṭṭhigata -
sampayuttaṃ asañkhārikam ekaṃ, sasañkhārikam ekaṃ;
upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ asañkhārikam
ekaṃ, sasañkhārikam ekaṃ ti imāni aṭṭha lobhasahagata-
cittāni. Domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ asañ-
khārikam ekaṃ, sasañkhārikam ekaṃ ti imāni dve paṭigha-
sampayuttacittāni. Vicikicchāsahagataṃ ekaṃ, uddhacca-
sahagatam ekaṃ ti imāni dve ekahetukacittāni.

Imāni dvādāsa akusalacittāni.

Vipākacittāni catubbidhāni, kāma-rūpārūpa-lokuttara-
bhūmivasena, tevīsati kāmāvacaravipākacittāni, tāni duvi-
dhāni honti: kusalavipākāni akusalavipākāni ceti. Kusa-
lavipākāni soḷasa, akusalavipākāni satta; kusalavipākāni
duvidhāni ahētukāni sahetukāni ceti. Ahētukāni aṭṭha,
sahētukāni aṭṭha.

¹ B. °paramāḥ li° (duppāṭhā).

² S. omits.

³ S. °yuttāni cittāni.

Tattha upekkhāsahagataṃ kusalavipākaṃ cakkhaviññāṇaṃ, tathā sotaviññāṇaṃ, ghāṇaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ, kusalavipākāhetukamano-dhātu-upekkhāsahagataṃ sampañicchanaṃ, kusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu-somanassasahagataṃ santīraṇaṃ, kusalavipākāhetuka-manoviññāṇadhātu-upekkhāsahagataṃ santīraṇaṃ ti : imāni aṭṭha *ahetuka-kusalavipākacittāni*.

[Somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, sasaṅkhārikam ekaṃ; somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, sasaṅkhārikam ekaṃ; upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, sasaṅkhārikam ekaṃ; upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ asaṅkhārikam ekaṃ, sasaṅkhārikam ekaṃ ti imāni aṭṭha sahetuka-kusalavipākacittāni.¹] Aṭṭha *sahetuka-kusalavipākacittāni* kusalasadisāni yeva uppajjanti. Kin tu? vipākacittānī ti nānākaranaṃ.

Upekkhāsahagataṃ akusalavipākaṃ cakkhaviññāṇaṃ, tathā sotaviññāṇaṃ, ghāṇaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ, akusalavipākāhetukamano-dhātu upekkhāsahagataṃ sampañicchanaṃ, akusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagataṃ santīraṇaṃ ti imāni satta *akusalavipākāhetukacittāni*.

Pañca *rūpāvacaravipākacittāni* kusalasadisāni yeva uppajjanti.

Cattāri *arūpāvacaravipākacittāni* kusalasadisāni yeva uppajjanti.

Cattāri lokuttaravipākacittāni : Sotāpattiphalacittaṃ, sakadāgāmiphala-cittaṃ, anāgāmiphala-cittaṃ, arahattaphala-cittaṃ ceti : imāni cattāri *lokuttaraphalacittāni*.

Imāni chatṭiṣsa vipākacittāni.

Kiriya-cittāni bhūmivasena tividhāni honti, kāmāvacarāni, rūpāvacarāni, arūpāvacarāni ceti. Ekādasa kāmāvacarāni, pañca rūpāvacarāni, cattāri arūpāvacarāni. Kāmāvacarāni duvidhāni, ahetukāni sahetukāni ceti, ahetukāni tīni, sahetukāni aṭṭha.

¹ B. omits.

Tattha kiriyāhetukamanodhātu upekkhāsahagataṃ pañcadvāravajjanaṃ, kiriyāhetukamanoviññādhātu somanasasahagataṃ hasituppādacittaṃ, kiriyāhetukamanoviññādhātu upekkhāsahagataṃ votthapanañ ceti imāni tīni ahetukakiriyācittāni.

Aṭṭha sahetukakiriyācittāni kāmāvacarakusalasadisāni yeva arahato uppajjanti. Kin tu? kiriyācittānīti nānākaraṇaṃ. Pañca rūpāvacarakiriyācittāni kusalasadisāni yeva arahato uppajjanti. Cattāri arūpāvacarakiriyācittāni kusalasadisāni yeva arahato uppajjanti.

Imāni vīsati kiriyācittāni.

Evaṃ samāsato ekūnanavuti cittāni honti.

Tesu dve āvajjanacittāni, dve dassanacittāni, dve savanacittāni, dve ghāyanacittāni, dve sāyanacittāni, dve phusanacittāni, dve sampāṭicchanacittāni, tīni santīraṇacittāni, ekaṃ votthapanaṃ. Dve dviṭṭhānikāni, nava tiṭṭhānikāni, aṭṭha catuṭṭhānikāni, dve pañcaṭṭhānikāni. Ekūnavīsati paṭisandhicittāni, ekūnavīsati bhavaṅgacittāni, ekūnavīsati cuticittāni, ekādasa tadārammaṇacittāni, terasa hasanacittāni.

Battiṃsa cittāni rūpaṃ samuṭṭhāpentī, iriyāpathaṃ sannāmenti, viññattī janayanti. Chabbīsati cittāni rūpaṃ samuṭṭhāpentī, iriyāpathaṃ sannāmenti, viññattī na janayanti. Ekūnavīsati cittāni rūpaṃ samuṭṭhāpentī, iriyāpathaṃ na sannāmenti, viññattī na janayanti. Solasa cittāni rūpaṃ na samuṭṭhāpentī, iriyāpathaṃ na sannāmenti, viññattī na janayanti.

Catupaññāsa kāmāvacaracittāni, pañcadasa rūpāvacaracittāni, dvādasa arūpāvacaracittāni, aṭṭha lokuttaracittāni, Aṭṭhārasa ahetukāni, dve ekahetukāni, bāvīsa duhetukāni, sattacattālisa tihetukāni, pañcapaññāsa javanacittānīti.

Tattha kiriyāhetukamanodhātu pañcadvāre āvajjanaṃ karoti. Kiriyāhetukamanoviññādhātu upekkhāsahagataṃ manodvāre āvajjanaṃ karoti. Imāni dve āvajjanacittāni.

Kusalavipākaṃ cakkhuvīññāṇaṃ akusalavipākaṃ cakkhuvīññāṇaṃ ti imāni dve dassanacittāni; evam eva dve

savanacittāni, dve ghāyanacittāni, dve sāyanacittāni, dve phusanacittānīti veditabbāni.

Kusalavipākāhetukamanodhātu upekkhāsahagataṃ sampaṭicchana-cittaṃ, akusalavipākāhetukamanodhātu upekkhāsahagataṃ sampāṭicchana-cittaṃ ceti imāni dve pi sampāṭicchana-cittāni. Kusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu somanassasahagataṃ santīraṇaṃ, kusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagataṃ santīraṇaṃ, akusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagataṃ santīraṇaṃ ti imāni tiṇi santīraṇa-cittāni.

Kiriya-hetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagataṃ, idam ekaṃ votthapanacittaṃ pañcadvāre votthapanaṃ manodvāre āvajjanaṃ ca karoti. Kusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu somanassasahagataṃ pañcadvāre santīraṇaṃ chadvāre tadārammaṇaṃ ca karoti. Imāni dve dvitthānikāni.

Pañca rūpāvacaravipākacittāni cattāri arūpāvacaravipākacittāni brahmaloke paṭisandhi bhavaṅgaṃ cuti ca honti. Imāni nava tiṭṭhānikāni.

Attha kāmāvacaramahāvipākacittāni devamanussesu paṭisandhi bhavaṅgaṃ chadvāre tadārammaṇaṃ cuti ca honti. Imāni attha catutthānikāni. Kusalavipākāhetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagataṃ manussesu jaccandhajātibadhirādināṃ paṭisandhi bhavaṅgaṃ pañcadvāre santīraṇaṃ chadvāre tadārammaṇaṃ cuti ca hoti. Akusalavipākāhetuka-manoviññāṇadhātu upekkhāsahagataṃ catusu apāyesu paṭisandhi bhavaṅgaṃ, pañcadvāre santīraṇaṃ chadvāre tadārammaṇaṃ cuti ca hoti. Imāni dve pañcatthānikāni.

Attha kāmāvacara-vipākacittāni dve upekkhāsahagata-vipākāhetuka-manoviññāṇadhātuyo ca kāmāvacara-kammaṃ¹ vā kammanimittaṃ vā gatinimittaṃ vā gahetvā paṭisandhi honti. Pañca rūpāvacaravipākacittāni cattāri arūpāvacara-vipākacittāni² yassa yassa kulassa jhānassa yaṃ yaṃ ārammaṇaṃ, taṃ taṃ ārammaṇaṃ gahetvā brahmaloke paṭisandhi honti, imāni ekūnavīsati paṭisandhi cittāni honti. Etāni yeva pavattikkhaṇe bhavaṅgāni cutikkhaṇe cuti ca honti.

¹ S. °vacare kammaṃ.

² B. *inserts ca.*

Attha kāmāvacaravipākacittāni tisso vipākāhetuka-manoviññādhātuyo ca javanacittānaṃ anantarā tadārammaṇāni hutvā kāmāvacara-sattānam eva jāyanti; imāni ekādasa tadārammanacittāni. Kāmāvacarakusalāni cattāri somanassasahagatāni, akusalāni cattāri somanassasahagatāni, pañca kiriyacittāni somanassasahagatāni imāni terasa hasanacittāni; tesu puthujjanānaṃ atthasu kusālākusalesu hasanaṃ uppajjati; sekhānaṃ dve diṭṭhigatāni apanetvā chasu hasanaṃ uppajjati; arahantānaṃ pana pañcasu kiriyacittesu hasanaṃ uppajjati.

Atthakāmāvacara-kusalacittāni, dvādasa akusalacittāni, dasa kiriyacittāni, khīṇāsavassa abhiññācittaṃ, sekhaputhujjanānaṃ abhiññācittaṃ ceti imāni dvattiṃsa cittāni rūpaṃ samutthāpenti, iriyāpathaṃ sannāmenti, viññattī janayanti. Pañca rūpāvacarakusalāni, pañca kiriyacittāni, cattāri arūpāvacarakusalāni, cattāri kiriyāni, cattāri maggacittāni, cattāri phalacittāni imāni chabbisaticittāni rūpaṃ samutthāpenti, iriyāpathaṃ sannāmenti, viññattī na janayanti. Ekādasa kāmāvacara-kusalavipākāni dve akusalavipākāni, kiriyāhetukamanodhātu-āvajjanaṃ, pañca rūpāvacara-vipākacittāni imāni ekūnavīsati cittāni rūpaṃ samutthāpenti, iriyāpathaṃ na sannāmenti, viññattī na janayanti. Kusālākusala-vipākāni dvipañcaviññāṇāni, cattāri arūpāvacara-vipākāni, khīṇāsavassa cuticittaṃ, sabbasattānaṃ paṭisandhicittaṃ ceti imāni soḷasa cittāni rūpaṃ na samutthāpenti, iriyāpathaṃ na sannāmenti, viññattī na janayanti.

Attha kāmāvacara-kusalāni, dvādasa akusalāni, attha mahāvipākāni, attha parittakusalavipākāni, satta akusalavipākāni, attha mahākiriyaṇi, tiṇi parittakiriyaṇi imāni catupaññāsa kāmāvacaracittāni. Pañca rūpāvacarakusalāni, pañca vipākāni, pañca kiriyāni imāni pañcadasa rūpāvacaracittāni. Cattāri arūpāvacarakusalāni, cattāri vipākāni, cattāri kiriyāni imāni dvādasa arūpāvacaracittāni. Cattāri maggacittāni, cattāri phalacittāni imāni attha lokuttaracittāni.

Dvipañcaviññāṇāni, tisso manodhātuyo, pañca ahetukamanoviññādhātuyo cāti imāni atthārasa ahetukacittāni.

Vicikicchāsahagatam ekaṃ, uddhaccasahagatam ekaṃ ti imāni dve ekahetukāni. Dve dosamohahetukāni, aṭṭha lobhamohahetukāni, dvādasa alobhādosahetukānīti imāni bāvisati duhetukāni. Tihetukāni sesāni sattacattālīsa cittāni. Kusalākusalāni tettiṃsa, cattāri lokuttaravipākāni, āvajjanaṃ, votthapanaṃ ca vajjetvā sesāni aṭṭhārāsa kiriya-cittānīti imāni pañcapaññāsa javanacittānīti.

Pakiṇṇakaṃ nīṭṭhitāṃ.

CITTA-CETASIKA-KATHĀ.

Katame dhammā kusalā¹? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasamāpayuttaṃ asaṅkhārikaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā, yaṃ yaṃ vā paṇḍarābhā; tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti: *phassapañcakarāsi*. Vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittaṃ ekaggatā hoti: *jhānapañcakarāsi*. Saddhindriyaṃ hoti, viriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti: *indriyatṭhakarāsi*. Sammādiṭṭhi hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhī hoti: *maggapañcakarāsi*. Saddhābalaṃ hoti, viriyabalaṃ hoti, satibalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, paññābalaṃ hoti, hiribalaṃ hoti, ottappabalaṃ hoti: *balasattakarāsi*. Alobho hoti, adoso hoti, amoho hoti: *hetuttikarāsi*. Anabhijjhā hoti, avyāpādo hoti, sammādiṭṭhi hoti: *kammaṭṭhakarāsi*. Hiri hoti, ottappaṃ hoti: *lokapāladukarāsi*. Kāyapassaddhi hoti, cittaṃ passaddhi hoti, kāyalahutā hoti, cittalāhutā hoti, kāyamudutā hoti, cittamudutā hoti, kāyakammaññatā hoti, cittakammaññatā hoti, kāyapāguññatā hoti, cittapāguññatā hoti, kāyujjukatā hoti, cittujjukatā hoti: *chayugāladukarāsi*. Sati hoti, sampajaññaṃ hoti: *upakāradukarāsi*. Samatho

¹ B. omits. Cf. *Dhammasaṅgāṇī*, § 1.

hoti, vipassanā hoti: *yuganandhadukarāsi*. Paggāho hoti, avikkhepo hoti: *viriyasamathadukarāsi*. Ye vā pana tasmīṃ samaye aññe pi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhamma¹: ime dhammā kusalā.

Padavibhāgato chappaññāsa padāni honti, *niyatayevāpanakehi* saha samasaṭṭhi padāni honti. Tattha *niyatayevāpanakā* nāma: chando adhimokkho tattramajjhattatā manasikāro ti. Yadā pana *aniyatayevāpanakehi* saha uppajjanti, tadā ekasaṭṭhi padāni honti. Tattha *aniyatayevāpanakā* nāma: karuṇā muditā sammāvācā sammā-kammanto sammā-ājīvo ti.

Dukavaggādisu yasmā, saṅghaṅ ca na yantīti;
cittassa ca puthubhavaṅ, dīpetuṅ ca apaṇṇakaṅ,
tasmā yevāpanā dhammā, Munindena pakāsītā ti.

Rāsito sattarasa rāsī honti: phassapañcakarāsi, jhānapañcakarāsi, indriyaṭṭhakarāsi, maggapañcakarāsi, balasattakarāsi, hetuttikarāsi, kammapaṭhattikarāsi, lokapāladukarāsi, chayugaladukarāsi, upakāradukarāsi, yuganandhadukarāsi, viriyasamathadukarāsi ceti.

Yevāpanakehi vinā paṭhe āgatā asambhinnā tiṅsa dhammā honti, yathā: phasso vedanā cetanā cittaṅ vitakko vicāro pīti cittass'ekaggatā saddhā viriyaṅ sati paññā jīvitindriyaṅ hiri ottappaṅ alobho adoso kāyapassaddhādayo dvādasa² dhammā ceti ime tiṅsadhammā *asambhinnā* honti. Avibhattika-savibhattikavasena duvidhā honti, aṭṭhārasa *avibhattikā*, dvādasa *savibhattikā*, yathā: phasso saññā cetanā vicāro pīti jīvitindriyaṅ kāyapassaddhādayo dvādasa dhammā ceti ime aṭṭhārasa dhammā avibhattikā, vedanā cittaṅ vitakko cittassekaggatā saddhā viriyaṅ sati paññā hiri ottappaṅ alobho adoso ti ime dvādasadhammā savibhattikā.

Tattha *cittaṅ* phassapañcake cittaṅ, indriyaṭṭhake manindriyaṅ. *Vitakko* jhānapañcake vitakko, maggapañcake sammāsāṅkappo. *Saddhā* indriyaṭṭhake saddhindriyaṅ, balasattake saddhābalaṅ. *Hiri* balasattake hiribalaṅ,

¹ *Dhs.*, § 1.

² B. °saddhi-cittapassaddhādayo.

lokapāladuke hiri. *Ottappaṇ* balasattake ottappabalaṇ, lokapāladuke ottappaṇ. *Alobho* hetuttike alobho, kamma-pathattike anabhijjhā. *Adoso* hetuttike adoso, kamma-pathattike abyāpādo. *Vedanā* phassapañcake vedanā, jhānapañcake sukhaṇ, indriyaṭṭhake somanassindriyaṇ. *Viriyaṇ* indriyaṭṭhake viriyaṇ, maggapañcake sammāvāyāmo, balasattake viriyabalaṇ, viriyasamathaduke paggāho. *Sati* indriyaṭṭhake satindriyaṇ, maggapañcake sammāsati, balasattake satibalaṇ, upakāraduke sati. *Samādhi* jhānapañcake cittass' ekaggatā, indriyaṭṭhake samādhindriyaṇ, maggapañcake sammāsamādhi, balasattake samādhibalaṇ, yuganandhaduke samatho, viriyasamathaduke avikkhepo. *Paññā* indriyaṭṭhake paññindriyaṇ, maggapañcake sammādiṭṭhi, balasattake paññābalaṇ, hetuttike amoho, kamma-pathattike sammādiṭṭhi, upakāraduke sampajaññaṇ, yuganandhaduke vipassanā ti.

Cittaṇ vitakko saddhā ca, hirottappaṇ duhetuyo,
ime dvitṭhānikā satta, tiṭṭhānikā ca vedanā,
viriyaṇ sati catutṭhānā, chaṭṭhān'ekaggatā pi ca
sattatṭhānā mati vuttā, bhinnā dvādasadhā ime ti.

Paṭhamacittaṇ nīṭṭhitay.

Dutiye “sasaṅkhārikan” ti visese. *Tatiye* somanassa-sahagate ñāṇavippayutte asaṅkhārike padavibhāgato ekūnapaññāsa-padāni honti; asamhinnā-padāni ekūnatiṇṣā honti; tesu avibhattikāni aṭṭhārasa, savibhattikāni ekādasa; sattatṭhānikā paññā parihīnā; ettakaṇ nānākaraṇaṇ. *Catutthe* “sasaṅkhārikan” ti visese. *Pañcame* upekkhā-sahagate ñāṇasampayutte asaṅkhārike pañcapaññāsa-padāni honti, yathā: phasso vedanā saññā cetanā cittaṇ vitakko vicāro upekkhā cittass'ekaggatā saddhā viriyaṇ sati samādhi paññā manindriyaṇ upekkhindriyaṇ jīvitindriyaṇ sammādiṭṭhīti evam ādayo paṭhamacittasadisā. Jhānapañcake pītiparihinattā caturaṅgikaṇ jhānaṇ hoti.¹ Asamhinnāpadāni ekūnatiṇṣā honti, avibhattikāni satta-

¹ B. Pītiparihinā tatthā caturaṅgajhānaṇ hoti, parihīnā tathā caturaṅga sambhinnāpadāni.

rasa, savibhattikāni dvādasa, ettakaṃ nānākaṃ. *Chatṭhe* “sasaṅkhārikan” ti viseso. *Sattame* upekkhā-sahagata ṇānavippayutte asaṅkhārike aṭṭhacattālīsa padāni honti, asambhinnapadāni aṭṭhavisati honti; pītiyā ca ṇāpassa ca parihinattā avibhattikāni sattarasa savibhattikāni ekādasa. *Atṭhame* “sasaṅkhārikan” ti viseso.

Kāmāvacara-cittakathā nīṭhitā.

Rūpāvacara-pathamajjhānaṃ kāmāvacara-kusalacitta-sadisāṃ.

Dutiya-jjhāne catupaṇṇāsa padāni honti. Dvīṭṭhānikassa vitakkassa parihinattā caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti. Caturaṅgiko maggo hoti, *asambhinnapadāni* ekūnatiṃsā honti; *avibhattikāni* aṭṭhārasa; *savibhattikāni* ekādasa.

Tatiya-jjhāne tepaṇṇāsa padāni honti. Vitakka-vicāraparihinattā tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti. *Asambhinnapadāni* aṭṭhavisati honti; *avibhattikāni* sattarasa, *savibhattikāni* ekādasa.

Catutthajjhāne dvepaṇṇāsa padāni honti. Pītiyā ca parihinattā duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti. *Asambhinnapadāni* sattavisati honti; *avibhattikāni* solasa, *savibhattikāni* ekādasa.

Imesu catusu jhānesu cattāro *niyatayevāpanakā* sabbadā uppajjanti; *karuṇā* muditā *aniyatayevāpanakā* appamaṇṇābhāvanākāle nānā uppajjanti.

Pañcamajjhāne dvepaṇṇāsa padāni honti, vedanā jhānaṃ upekkhā hoti, indriyesu upekkhindriyaṃ hoti; *asambhinnapadāni* sattavisati honti, *avibhattikāni* solasa, *savibhattikāni* ekādasa, *niyatayevāpanakā* cattāro yeva sabbadā uppajjanti.

Rūpāvacara-kusalacetāsikā nīṭhitā.

Arūpāvacarāni cattāri jhānāni¹ rūpāvacara-pañcakajjhānasadisacetāsikāni; ārammaṇam eva ākāśādi tesāṃ nānākaṃ.

Sotāpattimaggacittena saha-jātadhammā samasaṭṭhipā-

¹ Ādāsapothake : Rūpāvacarāni pañcakajjhānasadisāni cetāsikāni.

dāni honti. *Rāsito* sattarasarāsī honti. Cattāro dhammā adhikā uppajjanti, sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo anaññātaññassāmītindriyaṃ ca. Kasmā vā maggo aṭṭhaṅgiko maggo hoti? Navindriyā honti? asambhinna-padāni tettiṅṣā honti? Sammāvācādīnaṃ pavitṭhattā *avibhattikāni* ekavisati, *savibhattikāni* dvādasa. Sakadā-gāmi-anāgāmi-arahattamaggā pi sotāpattimaggasadisā va. Indriyesu aññindriyaṃ hoti, ettakaṃ nānākaṃ. Etesu catusu maggesu chandādayo cattāro *niyatayevāpanakā* uppajjanti.

Kusalacetasikā niṭṭhitā.

Somanassasahagata diṭṭhigatasampayutte asaṅkhārike dvattiṅṣa dhammā honti, yathā: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro pīti sukhaṃ cittekaggatā viriyindriyaṃ samādhindriyaṃ manindriyaṃ somanassindriyaṃ (jīvitindriyaṃ) micchādīṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi viriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirika-balaṃ anottappabalaṃ lobho moho abhijjhā micchādīṭṭhi ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo ceti.

Rāsito navarāsī honti: phassapañcakarāsī jhānapañcakarāsī indriyapañcakarāsī maggacatukkarāsī balacatukkarāsī hetudukarāsī kammaṭṭhadukarāsī kaṇhadukarāsī piṭṭhittikarāsī ceti. Solasa *asambhinna-padāni* honti: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro pīti cittassekaggatā viriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchādīṭṭhi ahirikaṃ anottappaṃ lobho moho ceti. Tesu *avibhattikāni* satta, *savibhattikāni* nava: phasso saññā cetanā vicāro pīti jīvitindriyaṃ moho ceti ime satta avibhattikā dhammā; vedanā cittaṃ vitakko cittassekaggatā viriyindriyaṃ micchādīṭṭhi ahirikaṃ anottappaṃ lobho ceti ime nava savibhattikā nāma.

Tattha *cittaṃ* phassapañcake cittaṃ, indriyapañcake manindriyaṃ. *Vitakko* jhānapañcake vitakko, maggacatukke micchāsaṅkappo. *Micchādīṭṭhi* maggacatukke micchādīṭṭhi, kammaṭṭhaduke micchādīṭṭhi. *Ahirikaṃ* balacatukke ahirikaṃ, kaṇhaduke ahirikaṃ. *Anottap-*

paṇḍitaṃ balacatuṅkhe anottappabalaṃ, kaṇhaduke anottappaṇḍitaṃ. Lobho hetuduke lobho kammaṭṭhādāyike abhijjhā. Vedanā phassaṇḍitaṃ vedanā, jhānaṇḍitaṃ sukhaṃ, indriyaṇḍitaṃ somanassaṇḍitaṃ. Viriyaṇḍitaṃ indriyaṇḍitaṃ viriyindriyaṇḍitaṃ, maggacatuṅkhe micchāvāyāmo, balacatuṅkhe viriyabalaṃ, piṭṭhittike paggāho. Samādhī jhānaṇḍitaṃ cittaṅkaggatā, indriyaṇḍitaṃ samādhindriyaṇḍitaṃ, maggacatuṅkhe micchāsamādhī, balacatuṅkhe samādhībalaṃ, piṭṭhittike samatho avikkhepo ceti.

Cittaṇḍitaṃ vitakko diṭṭhi aḥirikaṇḍitaṃ anottappaṇḍitaṃ lobho ceti ime cha dviṭṭhānikā, vedanā tiṭṭhānikā, [viriyaṇḍitaṃ catuṭṭhānikā, ekaggatā pañcaṭṭhānikā,]¹ dutiye “sasaṅkhārikaṇḍitaṃ” ti viṣeso.²

Somanassasahagatesu dvīsu diṭṭhigata-vippayuttesu dviṭṭhānikā diṭṭhi pariḥīnā tiṅsapadāni honti, paṇḍitaṃ asaṃbhinnapadāni honti, avibhattikāni satta, savibhattikāni aṭṭha, phasso saṅgā cetaṇā vicāro pīti jīvitindriyaṇḍitaṃ moho ceti ime satta avibhattikā dhammā; vedanā cittaṇḍitaṃ vitakko ekaggatā viriyindriyaṇḍitaṃ aḥirikaṇḍitaṃ anottappaṇḍitaṃ lobho ceti ime aṭṭha savibhattikā dhammā.

Upekkhāsahagatesu dvīsu diṭṭhigatasampayuttesu pīti pariḥīnā ekatiṅsa padāni honti. Vedanā jhānaṅge upekkhā hoti, indriyesu upekkhindriyaṇḍitaṃ hoti. Paṇḍitaṃ asaṃbhinnapadāni honti, cha avibhattikāni, nava savibhattikāni upekkhāsahagatesu dvīsu diṭṭhigata-vippayuttesu diṭṭhipariḥīnā ekūnatiṅsa padāni honti.

Dvīsu domanassasahagatesu ekūnatiṅsa padāni honti: phasso vedanā saṅgā cetaṇā cittaṇḍitaṃ vitakko vicāro dukkhaṇḍitaṃ cittaṇḍitaṃ ekaggatā viriyindriyaṇḍitaṃ samādhindriyaṇḍitaṃ manindriyaṇḍitaṃ domanassaṇḍitaṃ jīvitindriyaṇḍitaṃ micchāsāṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhī viriyabalaṃ samādhībalaṃ aḥirikaṇḍitaṃ anottappaṇḍitaṃ doso moho byāpādo aḥirikaṇḍitaṃ anottappaṇḍitaṃ samatho paggāho avikkhepo ceti. Cuddasa

¹ Ādāsapothake : Catuṭṭhānekaggatā. Ādāsapothake : sampayuttesu.

² B. adds the verse :

Viriyaṇḍitaṃ catuṭṭhānikaṇḍitaṃ, chaṭṭhān’ ekaggatā pi ca,
nava dhammā ime vuttā, saṃbhinnā hi Mahesinā ti.

asambhinnapadāni honti, yathā: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro cittass'ekaggatā viriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ ahirikaṃ anottappaṃ doso moho ceti. Cha *avibhattikā*, aṭṭha *savibhattikā* ca, yathā: phasso saññā cetanā vicāro jīvitindriyaṃ moho ti ime cha avibhattikā dhammā. Vedanā cittaṃ vitakko citass'ekaggatā viriyindriyaṃ ahirikaṃ anottappaṃ doso: ime aṭṭha savibhattikā dhammā.

Vicikicchāsahagata tevisati padāni honti: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro upekkhā cittass'ekaggatā viriyindriyaṃ manindriyaṃ¹ upekkhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsāṅkappo micchāvāyāmo² viriyabalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ vicikicchā moho ahirikaṃ anottappaṃ paggāho ceti. Cuddasa *asambhinnapadāni* honti, yathā: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro cittass'ekaggatā viriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ vicikicchā moho ahirikaṃ anottappaṃ ceti. Aṭṭha *avibhattikāni*, cha *savibhattikāni*: phasso saññā cetanā vicāro cittekaggatā jīvitindriyaṃ vicikicchā moho: ime aṭṭha avibhattikā dhammā. Vedanā cittaṃ vitakko viriyindriyaṃ ahirikaṃ anottappaṃ: ime cha savibhattikā dhammā. Cittekaggatā thitimattam eva hoti; samādhindriyādāni pañcatṭhānāni parihāyanti.

Uddhaccasahagata aṭṭhavisati padāni honti: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro upekkhā cittekaggatā viriyindriyaṃ samādhindriyaṃ manindriyaṃ upekkhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsāṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi viriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ uddhaccaṃ moho ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo ceti. Cuddasa *asambhinnapadāni* honti: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro cittassekaggatā viriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ uddhaccaṃ moho ahirikaṃ anottappaṃ ceti; satta *avibhattikāni*, satta *savibhattikāni*. Phasso saññā cetanā vicāro jīvitindriyaṃ uddhaccaṃ moho ceti ime satta avibhattikā dhammā; vedanā cittaṃ vitakko ekaggatā viriyindriyaṃ ahirikaṃ anottappaṃ ceti ime satta savibhattikā dhammā.

Chando adhimokkho uddhaccaṃ manasikāro issā mac-

¹ B. *omits*.

² E. *adds* micchāsamā lhi.

chariyaṃ māno thīnaṃ middhaṃ kukkuccaṃ ceti ime dasa akusalā yevāpanakā. Chando adhimokkho uddhaccaṃ manasikāro thīnaṃ middhaṃ ceti ime cha yevāpanakā pañcasu sasāṅkhārikesu akusalesu uppajjanti. Asāṅkhārikesu pañcasu thīnaṃ middhaṃ apanetvā sesā cattāro honti. Catusu diṭṭhigatavippayuttesu lobhasahagatesu māno uppajjati, issā macchariyaṃ kukkuccaṃ ceti ime tayo dvīsu domanassasahagatacittesu mānā hutvā uppajjanti. Uddhaccasahagata adhimokkho manasikāro ca dve uppajjanti.

Akusalacetāsikā nīṭṭhitā.

Kusalavipāke cakkhuvīñṇāṇe dasadhammā honti: phasso vedanā sañṇā cetanā upekkhā cittekaggatā manindriyaṃ upekkhindriyaṃ jīvitindriyaṃ manasikāro ceti. Tayo rāsī honti: phassapañcekarāsi, jhānadukarāsi, indriyatikarāsi ceti. Satta *asambhinnapadāni* honti, phasso vedanā sañṇā cetanā cittaṃ ekaggatā jīvitindriyaṃ ceti. Pañca *avibhattikāni*: phasso sañṇā ekaggatā jīvitindriyaṃ ti. Dve *savibhattikāni*: vedanā cittaṃ ceti. Sota-ghāṇa-jivhā-viñṇāṇāni cakkhuvīñṇāṇasadisāni. Kusalavipāke kāyavīñṇāṇe sukhā vedanā hoti, sukhindriyaṃ hoti, ettakaṃ nānākaraṇaṃ. Kusalavipāke manodhātu-sampañcchanacitte vitakka-vicārehi saha dvādasa dhammā honti, sesaṃ cakkhuvīñṇāṇasadisāṃ. Kusalavipākāhetuka-manovīñṇāṇadhātu-somanassasahagata-citte pītiyā saha terasa dhammā honti, sukhavedanā hoti, somanassindriyaṃ hoti, ettakaṃ nānākaraṇaṃ. Kusalavipākāhetuka-manovīñṇāṇadhātu-upekkhāsahagata manodhātusadisā¹ ti. Aṭṭha mahāvīpākacittāni kāmāvacara-kusalasadisāni. Rūpāvacaravīpākāni rūpāvacara-kusalasadisāni. Arūpāvacara-vīpākāni arūpāvacara-kusalasadisāni. Cattāri lokuttaravīpākāni lokuttara-kusalasadisāni; catutthe² vipāke aññātāvindriyaṃ hoti, ettakaṃ nānākaraṇaṃ.

Kusalavipākacetāsikā nīṭṭhitā.

¹ Ṭikāyaṃ : Itarāni manovīñṇāṇadhātu-santīraṇacittāni manodhātu sadisāni.

² B. Arahattaphale.

Akusalavipākāni cakkhu - sota - ghāṇa - jivhāviññāṇāni kusalavipākasadisāni, idha anitthārammaṇe yeva uppajjanti, idaṃ tesāṃ nānākaraṇaṃ. Akusalavipāke kāya-viññāṇe dukkhā vedanā hoti, dukkhindriyaṃ hoti, ettakaṃ nānākaraṇaṃ. Sampaticchanā santīraṇāni dve pi kusalavipāka-sadisāni.

Akusalavipākacetāsikā nitthitā.

Kiriya-hetuka-manodhātu sampaticchanasadisā. Kiriya-hetuka-manoviññāṇadhātu-somanassasahagata citta pañcadasa dhammā honti: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro pīti sukhaṃ cित्तेkaggatā viriyindriyaṃ samādhindriyaṃ manindriyaṃ somanassindriyaṃ jīvitindriyaṃ ceti. Tayo rāsī honti: phassapañcakarāsi, jhānapañcakarāsi, indriyapañcakarāsi ceti. Ekādasa *asambhinnapadāni* honti: phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ vitakko vicāro pīti cittaṃ ekaggatā viriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ ceti. Attha *avibhattikāni*: phasso saññā cetanā vitakko vicāro pīti viriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ ceti. Tīni *savibhattikāni*: vedanā cittaṃ ekaggatā ceti, ime tayo savibhattikā dhammā. Cित्तेkaggatā *tīthānikā*, vedanā *tīthānikā*. Kiriya-hetukamanoviññāṇadhātu - upekkhāsahagatā imeh' eva sadisā pītiparihīnā uppajjati. Avasesāni kiriya-cittāni sabhūmika-kusalasadisāni yeva uppajjanti. Dvipañcaviññāṇesu manasikāro eko yevāpanako uppajjati. Sesesu parittavipākakiriyesu ca adhimokkho manasikāro jāyanti. Atthamahāvīpākesu atthamahākiriyesu ca mahaggata-vipākakiriya-cittesu ca virativajjā sesā kusalasadisā yeva uppajjanti. Kāmāvacaravipākesu¹ mahākiriyesu ca tisso viratiyo na uppajjanti, ekantakusalattā; appamaññāyo ca² kāmāvacara-mahāvīpākesu na uppajjanti, ekantaparittārammaṇattā. Catūsu upekkhāsahagatesu mahākiriyesu karuṇā muditā na dissantīti vadanti. Lokuttaravipākacittesu kusalasadisā yeva uppajjanti.

*Kiriyaacetāsikā nitthitā.*³

¹ B. °mahāvīpākesu.

² S. B. cha.

³ Tikāyaṃ : Cittacetāsikakathā nitthitā.

1. Paṭhav' āpo tejo ca, vāyodhātu tath' eva ca,
mahābhūtāni etāni cattārīti pavuccare.
2. Cakkhu sotañ ca ghāṇañ ca, jivhā kāyo tath' eva ca,
vaṇṇo saddo raso gandho itthipurisindriyaṇ tathā,
3. jivitaṇ ceva viññatti ākāso lahutā pi ca
mudu kammaññatā ceva upacayo santati jarā.
4. aniccata ca oja ca, vatthurūpaṇ tath' eva ca,
catuvisati etāni upādā ti pavuccare.
5. Balā sambhavā jāti ca, rogarūpañ ca yaṇ mataṇ¹
vāyo-vāri-dvaya²-bhedehi saṅgahitāni yathākkamaṇ.
6. Rūpaṇ saddo gandharasā, paṭhavi ca tath' eva ca,
tejo vāyo ca etāni pañca cakkhādikāni ca ;
7. sappatighāni vuccanti, tathā oḷārikāni ca ;
soḷasa avasesāni sukhumāppatighāni ca.
8. Cakkhādikāni pañca' eva ajjhattikāni vuccare,
tevīsat' avasesāni³ bahiddhān' eva honti hi.
9. Rūpaṇ sanidassanaṇ vuttaṇ, avasesā nidassanaṇ,
sattavisavidhaṇ hoti, taṇ sabbaṇ paripiṇḍitaṇ.
10. Aṭṭh' indriyāni vatthuñ ca kammen' eva bhavanti hi,
viññattiyo tathā dve pi citten' eva bhavanti hi.
11. Saddo utuñ ca cittañ ca upādā jāyate hi so ;
lahutā ceva mudutā, kammaññatā tath' eva ca.
utuṇ cittañ ca āhāraṇ, upādā pabhavanti hi ;
12. Vaṇṇo gandho raso ceva paṭhavi tejo ca, māluto,
upacayo santati āpo oj' ākāsaṇ catūhi tu.
13. Cittaṇ cittajarūpaṇaṇ uppāde hoti paccayo ;
cittassa tikkhaṇe kammaṇ utu oja ṭhitikkhaṇe.
14. Kammena vīsatī honti, cittena dasa satta ca ;
paṇṇarasa utunā ca, āhārena catuddasa ;
Jarataniccatā ceva na kehici bhavanti hi.
15. Yāni kammena cittena, arūpeh' etāni⁴ honti hi ;
Āhārajā⁵ utujāni rūpehi tu bhavanti hi,
na sambhonti rūpārūpehi⁶ jarataniccatā pi ca.
16. Oḷārikāni vatthuñ ca oja tīnindriyāni ca,
āpodhātu ca etāni rūpārūpan ti vuccare ;

¹ Ṭikāyaṇ : sammataṇ. Uṭṭā āya bhavanti hi. ² B. caya.

³ B. tevīsa avase: āni.

⁴ S. B. arūpe tāni (na yujjati).

⁵ B. ā ā'ā.

⁶ S. B. rū ā'rūpe (na yujjati).

17. Viññattiyo duve ceva lahutā kammaññatā pi ca,
mudutā upacayo ceva santatī ca tathā puna ;
vikārarūpān' etāni satt' eva tu bhavanti hi.
18. Jaratāniccatā ceva lakkhaṇarūpan ti vuccare.
Paricchedarūpam ākāsaṇ ekaṇ yeva tu dīpitaṇ.
19. Catudhā honti kāmaṇaṇ,¹ rūpīnaṇ ca tidhā pana,
asaññīnaṇ tathā dvihi bahiddhā utu neva tu.
20. Samatiṇṣatī rūpāni jāyanti paṭisandhiyā,
ṭhitikkhaṇe ca bhede² ca tiṇsa tiṇs' eva honti hi ;
21. Kāyadasakaṇ bhāvadasakaṇ vatthudasakam eva ca
evaṇ navutī rūpāni kammajān' eva sandhiyā
22. Yathā paṭicca bijāni jāyate aṅkuro paro,
tathā paṭicca sukkādiṇ kalalā jāyare ime.
23. Sandhicittassa dutiyaṇ bhavaṅgan ti pavuccati,
ten' attharūpā jāyanti utu oja hi soḷasa.
24. Kammajā navutī ceva, evaṇ jāyati ācayo
sabhuttāhāraṇ nissāya, mātujjāhatanissitaṇ,
eka-dvīhaṇ atikkamma attha rūpāni jāyare,
vatthudasakaṇ³ kāyadasakaṇ bhāvadasakam eva ca.
25. Cakkhumhi kammajā honti sambhārā catuvīsati,
catupaññāsa sabbāni piṇḍitāni bhavanti hi.
26. Tato⁴ sote ca ghāne ca, jivhāvattumhi jāyare,
Kāyamhi tu dve dasakā tisambhārāni honti hi ;
Catucattāḷisa sabbāni piṇḍitāni bhavanti hi.
27. Cakkhādīkāni cattāri, vatthurūpaṇ tath' eva ca,
Ekaṭṭhānikarūpāni pañce' eva tu bhavanti hi ;
28. Kāyo itthipumattaṇ ca, jīvitindriyam eva ca
sabbatthānikarūpāni imāni tu bhavanti hi.

Nāmarūpasamāso samatto.

¹ B. and Tika : kāmīnaṇ.

² B. bhaṅge.

³ B. cakkhudasakaṇ.

⁴ B. and Tika : tatl.ā.

NOTE.—Pages 9, 14 *nn.*: Ādāsapotthake ti Sihalakkharehi mud-
dāpīte Nāmarūpasamāse atthi Abhidhammapakaraṇ āgata - potthak-
sūti mañṇe.